

Øm Klosters
Venner

Nyhedsbrev
Nr. 12

2009

Øm Kloster Museum

Øm Klosters Venner

Bestyrelsen

Jørgen Højland (formand)
Odinsvej 2, 8680 Ry
Tlf. 86 89 33 35
jhoejland@post.tele.dk

Eva Jensen (næstformand)
Fæstibakke 9, 8680 Gl. Rye
Tlf. 86 89 82 16
knud.eva@jensen.mail.dk

Ingeborg Doktor (sekretær)
Thorsvej 37, 8680 Ry
Tlf. 86 89 25 34
ingeborg@koed-doktor.dk

Torben Kristensen (kasserer)
Ry Boghandel, 8680 Ry
Postgiro 919-7583
Tlf. 86 89 32 74
7333@bogpost.dk

Jan Bech Andersen
Ægirsvej 3, 8680 Ry
Tlf. 86 89 23 48
janbandersen@hotmail.com

Susanne Gram
Ingerslevvænget 5
Tlf. 86 29 44 41
moessng@hum.au.dk

Tove Tindall
Tlf. 21 36 06 95
Tovetindall@hotmail.com

Ruth Baunsgaard (sup.)
Randersvej 55 c, 8680 Ry
Tlf. 86 89 13 45

Hans Krongaard Kristensen (sup.)
Gl. Brunshåbvej 7, 8800 Viborg
Tlf. 86 63 96 28
markhkk@hum.au.dk

Redaktion

Ingeborg Doktor
Susanne Gram
Lene Mollerup
Bent Koed Doktor (prepress)

Nyhedsbrevet udsendes af museumsforeningen *Øm Klosters Venner*, der er en sammenslutning af personer med interesse for klostrets historie og museets virke.

Indhold

Kærlighed til reglen	3
Generalforsamling	7
Kulsukker	12
Det digitale herbarium	15
Cistercienserklostre	16
Holme Kloster	18
Sommerudflugt	22
Klosterøl	24
Kongevalget, 475 år	27
Kalender for 2009	<i>Bagsiden</i>

Bliv medlem af museumsforeningen Øm Klosters Venner

Vær medlem et år for 100,- kr. eller hele husstanden for 150,- kr. Kvittering er samtidig årskort til museum og ruinpark.

Øm Klosters venner
Munkevej 8, Emborg, 8680 Ry
www.klostermuseet.dk
medlemskab på postgiro 919-7583

Besøg Øm Kloster Museum

Munkevej 8, 8680 Ry
www.klostermuseet.dk
tlf. 86 89 81 94
info@klostermuseet.dk

Forsiden: De nye klosterøl.

Fotos: Øm Kloster Museums Arkiv / Lene Mollerup
(medmindre andet er nævnt)

Kærlighed til reglen og til stedet: Øm Klosters Krønike

Brian Patrick McGuire

Øm Klosters Krønike, der den dag i dag findes på Det kongelige Bibliotek i det oprindelige håndskrift fra 1200-tallet, er en af dansk middelalters største skatte. Med Saxo har vi ingen middelalderhåndskrifter, kun et fragment, men med Krøniken kan man røre ved det oprindelige pergament, hvorpå munkene skrev deres historie. Det er en både bevægende og fascinerende fortælling, der afslører munkenes håb og skuffelser.

De munke, som i starten af 1200-tallet påbegyndte Øm Klosters Krønike, kan virke meget defensiv i deres insisteren på stedets privilegier og deres fremhævelse af klosterets legitimitet. Men de har muligvis været udsat for pres og mistænkeliggørelse fra deres omgivelser. I nyere tids historiske behandlinger af Krøniken har der været tradition for at se dens ophavssituation i relation til den beslutning som Det fjerde Laterankoncil traf i 1215, hvorefter fritagelse for kirketiendebetaling ikke længere skulle omfatte arealer, som allerede var under plov. Hvis cistercienserne erhvervede jord af denne type, som hidtil havde været tiendepligtig, skulle de fortsat betale tiende på den.

Denne afgørelse betød en begrænsning af cisterciensernes tidligere fritagelse (*exemptio*) fra tiendebetaling og har sikkert spillet ind i munkenes beslutning om at nedskrive beretningen om klosterets tilblivelseshistorie. De var interesserede i at redegøre for deres privilegier og besiddelser og ønskede at værne om dem. Men munkenes skrivning af en klosterkrønike var samtidig helt i overensstemmelse med den praksis som tidligere

var blevet grundlag for moderkloster, Cîteaux. *Exordium parvum* (Den lille begyndelse), der beskrev hvordan Cîteaux blev grundlagt, blev således model for andre klostre redegørelser om hvordan de blev oprettet. man sammenligner

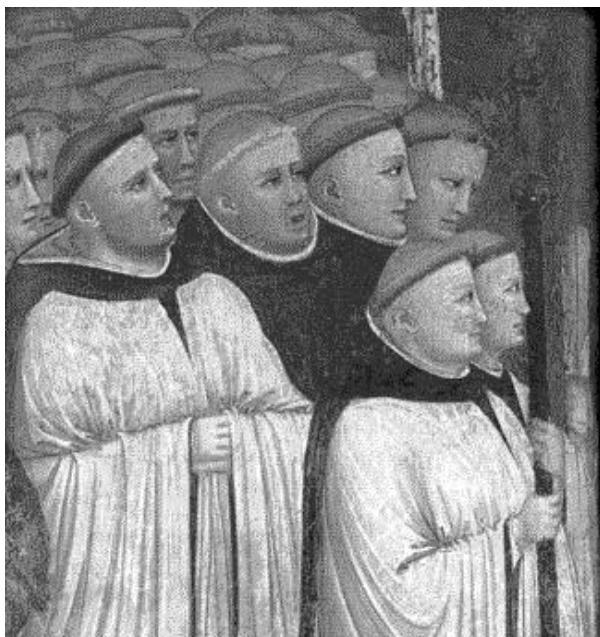

Øm Klosters krønike

Kloster Krønikes sprogbrug med *Exordium parvums*, kan man ikke være i tvivl om, at munkene i Æm kendte beretningen fra Cîteaux, som også er en form for forsvar for cisterciensernes ophav. Begge kilder forsvarer institutionens ophav og taler om stiftelsens legitimitet, men kun Cîteauxs munke fremhæver deres følelser for deres kloster og deres bestræbelse på at efterleve Benedikts Munkeregul: "således at de kommer til at elske både stedet og den hellige Regels overholdelse" (*et locum et observantiam sanctae Regulae ... ament*).

Æm munkene virker langt mere pragmatiske og ligefrem materialistiske i deres selvforsvar end Cîteauxs grundlæggere. Klosterkrøniken, især den del, der blev til fra 1240erne, beretter side op og side ned om brødrenes optagethed af rettigheder og deres retslige stilling i kirken. Mellem linierne mærker man dog, at Krøniken giver udtryk for mere end et selvforsvar. Brødrene ønskede at fortælle verden, hvad deres kloster betød for dem, og hvilke trængsler de måtte udstå, da de bosatte sig i Midtjylland. Første forsøg blev gjort i Sminge, men stedet beskrives som "fattigt og utilstrækkeligt" til opretholdelsen af brødersamfundet. Derefter måtte brødrene overbevise den nye biskop af Århus, Svend, om, at hans forgænger Eskil ikke havde formindsket bispestolens besiddelser ved at begunstige cistercienserne. Det lykkedes dem at overvinde biskoppens mistro og mistillid, og biskop Svend blev cisterciensernes bedste ven.

Det blev besluttet at om-danne det benediktinske Vengkloster til en cistercienserstiftelse. Men Veng var også uegnet, og så drog brødrene videre til Kalvø i Skanderborg Sø. Ifølge Krøniken blev brødrene i Veng plaget af en magtfuld dame, som kong Valdemar 1. holdt hånden over. Munkene udtrykte det således: "(han) elskede kvinden og ønskede ikke at gøre hende ked af det, og derfor blev retfærdigheden

cisterciensermunke synger i koret

forsømt" (SM II. 175). Brødrene sagde, hvad de mente, og var ikke bange for at kritisere kongen og kvinden. De er siden hen blevet anset som kvindefjend-ske, men omstændighederne taget i betragtning var det vel ikke så underligt, at de ikke havde noget godt at sige om en person, som fratog dem den fred og ro, som er en afgørende betingelse for et kontemplativt munkesamfund.

Kalvø fungerede heller ikke, formodentlig fordi transportforholdene til fastlandet fra denne sumpede halvø var vanskelige. I 1172, efter syv års omflakken, fandt brødrene omsider blivende sted på et areal beliggende mellem Mossø og Gudensø. Klostret kom i næsten fire hundrede år til at huse et cisterciensersamfund, og Krønikens første del afsluttes med en lys og helgenagtig beskrivelse af biskop Svend af Århus og hans godhed over for munkene.

Krøniken blev kort tid efter udvidet med en abbedfortegnelse, som rummer kortfattede portrætter, og den blev fortsat til ind i 1200-tallet. Efter omkring 1250 blev Krøniken genoptaget med en beretning om, hvor udsatte og truede munkene følte sig, primært på grund af deres mere end anstrengte forhold til biskop Tyge af Århus. Her er det vigtigt at bemærke, at munkenes vrede og beklagelser har deres udspring i netop den kærlighed de nærrede til Reglen og stedet, som cisterciensernes hovedskrift, *Exordium parvum*, beskrev. Øm munkene kaldte deres sted for "Den elskede ø", fordi de først havde måttet gennemgå så mange genvordigheder og nu værdsatte at have fundet et blivende hjem. Beliggenheden var ganske vist heller ikke her ideel, men en broder Martin var heldigvis i stand til at påvise, at der kunne bygges en kanal mellem de to søer. Krøniken beretter, at "de ville have vand til alle deres forskellige behov og det ville de til evig tid aldrig mangle." (SM II.176)

Udtrykket *ad perpetuam* viser, at brødrene mente at deres kloster skulle eksistere til evig tid. På dette sted ville de bede for sig selv og deres medmennesker således at de "med alle de udvalgte skulle opnå det himmelske rige i evighed" (*cum omnibus electis dei regnum celeste in perpetuum optineat*, SM II.158), som det står skrevet i Krønikens forord.

Munkene elskede deres kloster, og det er derfor de forsvarede det imod alle, som de troede truede dets eksistens. Deres selvforsvarstale i Krøniken kan forekomme overdrevet, men i 1260erne mente de, at deres levevis var under angreb. Til en vis grad havde munkene ret, for biskop Tyge af Århus havde ingen respekt for deres traditioner og behov. Han var den type leder, som desværre stadig huserer i vor tid: et menneske der ikke kan skelne mellem sig selv, og den institution han er sat til at forvalte. Munkene reagerede ved at sætte hælene i og kræve deres ret. De opførte sig politisk og taktisk uklogt og troede fejlagtigt, at deres skriftlige rettigheder ville beskytte dem.

Munkene behøvede stærke allierede, men satte deres lid til parter, som var lige så svage som dem selv: andre cistercienserklostre og ærkebiskop Jakob Erlandsen, som havde sine egne problemer at slås med. Resultatet blev en tilstand, som var tæt på klostrets undergang. Krønikens berømte uafsluttede sidste kapitel, som ender midt i en sætning, er en lang opremsning af munkenes fortrædeligheder og lidelser. Lægbrødrene er flygtet, ofte med klostrets ejendele. Munkene er reduceret til så stor fattigdom, at de hverken har tøj eller mad (SM II.262). De graver deres kalke, privilegiebrev og andre værdigenstande ned, for så at grave dem op igen, hvorefter de atter efter kort tids forløb begraver dem.

Munkenes klage over deres nød, har ikke bragt dem ret megen sympati i dansk historieskrivning. Erik Kjersgaard så, i sit bind af Politikens Danmarks-historie, primært Krøniken som en god historie, mens Niels Skyum-Nielsen i sin disputats fra 1960erne forsøgte at afsløre alle de steder, hvor munkene ikke fortalte den fulde sandheden. Når jeg i dag ser på Krøniken i sin helhed, opfatter jeg den som en institutions forsøg på at udtrykke sandheden om egen identitet, i en måske naiv tro på, at denne sandhed vil gøre indtryk på omgivelserne.

Øm Klosters munke levede før der var spindoktorer og andre til at omskrive og formidle sandheden på en måde, som kunne påvirke begivenhederne i en bestemt retning. De fortalte deres historie og ledsagede den med kopier af privilegiebrev som bevismateriale. Alt dette betragtede biskop Tyge med foragt: "I har jeres skrivere, og de kan skrive hvad I vil" (SM II.221). Munkenes søgen efter sandhed og kærlighed til deres valgte levevis blev afvist af folk, som havde andre interesser. Cistercienserne var måske enfoldige i deres tro på, at deres sandhed ville kunne overbevise andre, men kærligheden til deres elskede sted og til munkereglen var ægte. Det var takket være denne tilknytning, at Øm Kloster overlevede frem til 1500-tallet. Munkene satte deres præg på egnen og efterlod en krønike, som er dansk middelalders bedste vidnesbyrd om klosterliv og mentalitet.

Nyt om navne

Jytte Bradley er pr. 30. april 2009 ansat som kustode i museets billetsalg.

Museets studentermedhjælp Tine Klitholm Danielsen har afsluttet historiestudiet med hovedfagsspecialet: "Som Øer i Havet - en undersøgelse af identitetsdannende diskurser i Øm Klosters Krønike".

Generalforsamling 19. februar 2009

Formandens beretning

Jørgen Højland

Ved sidste års generalforsamling var formandsberetningen i høj grad præget af den nylige sammenlægning af Øm Klostermuseum og det daværende Skanderborg Museum.

Jeg kunne dengang give udtryk for, at fusionen i første omgang var lykkedes, og at vi nu så frem til at få det praktiske samliv indøvet, også i detaljen.

I det forløbne år er det så blevet hverdag i samarbejdet. Mange konkrete ting har skullet aftales, nye arbejdsstrukturer har skullet indøves - og museumssammenlægningen skulle gerne af alle museets gæster og af den alment interesserede offentlighed opleves som en fornyelse, men med et kendt indhold.

Efter min og bestyrelsens opfattelse er dette lykkedes - i hvert fald så meget, som man nu kan forvente i betragtning af en tidsramme på to år.

Men der er stadig nok at tage fat på og udvikle!

Helt slippe for fornyet tale om fusion skal man dog ikke i dette års beretning. Skanderborg Museum, som ved årets begyndelse bestod af afdelingerne i Adelgade, Frihedsmuseet (bunkersmuseet ved Skanderborg Sø), Øm Klostermuseum og Lokalarkiverne i Skanderborg og Fruering-Vitved, er siden sidste generalforsamling blevet fusioneret med Ferskvandsmuseet i Ry og med Museet på Gl.Rye Mølle.

Og dertil kommer, at egnsarkiverne i Ry, Galten, Hørning og Veng har færdiggjort forhandlingerne med Skanderborg Museum om at indtræde i det store fællesskab med virkning fra dette forår.

Sagt helt praktisk er resultatet af alle disse sammenlægninger, at Skanderborg Museum nu reelt omfatter al museumsdrift og drift af historiske arkiver i Skanderborg Kommune.

Museumsfagligt set er arbejdsområderne fordelt på tre museumsinspektører (den ene af dem er vores Lene Møllerup), en arkivar og en forvalter

*Jørgen Højland.
Foto: Bent Koed*

(sidstnævnte har ansvaret for bygninger, udstillinger og alt andet praktisk). Det overordnede ansvar har museumsdirektøren, Helle Reinholdt.

Ligesom vi har ØKV som vores vennekreds for Øm Kloster, har de fleste af de lige før nævnte afdelinger hver deres støtteforeninger.

Og det er i høj grad meningen, at de skal bibeholdes som specifikke støtteforeninger. Museet ville have svært ved at klare sig, hvis man ikke fortsat kan regne med den opbakning og det engagement, som udvises fra støtteforeningerne. Og det gælder alle medlemmer, hvad enten de udfører praktisk hjælpearbejde, engagerer sig i de konkrete museumstilbud - eller på andre måder støtter museernes sag.

Men selv om støtteforeningerne primært er rettet mod den aktuelle afdeling, skal et indbyrdes samarbejde udbygges og støttes. Der er f.eks. i det forløbne år indført gratis adgang til alle museumsafdelinger for støttemedlemmer, ligesom vi - foreløbig i samarbejde mellem ØKV og Skanderborg Museumsforening - har aftalt gratis adgang for vores medlemmer til hinandens arrangementer.

I bestyrelsen vil vi naturligvis arbejde på at få disse muligheder udbredt til alle de andre støtteforeningers medlemmer.

Ud over alt det med fusioner og sammenlægninger har det forgangne år været præget af en lang række spændende aktiviteter.

Nogle af aktiviteterne har været tilrettelagt af museumsledelsen (d.v.s. Lene Mollerup og medarbejderstaben) og med ØKV-medlemmer som medhjælpere. Andre har været tilrettelagt af Venneforeningen med bistand fra de professionelle museumsfolk. I alle tilfælde i et godt samarbejde - et samarbejde,

som er umådeligt betydningsfuldt for både museum og støtteforening. Og som jeg meget gerne benytter denne lejlighed til at takke alle deltagere for!

Af den lange række 2008-tilbud nævner jeg hurtigt følgende:

Festlig åbning af museums-sæsonen - med årets første offentlige rundvisning. "Valborgsaften ved Skvæt Mølle" (museumsdirektør

Pilgrimsvandring

Munke for en dag

Helle Reinholdt), "Valborgsbål på Øm Kloster" (cand. mag. Elisabeth Windmüller). "Munkenes morgen" (ornitolog Jens Kirkeby, Kirsten Kjørulff og Jørgen Højland). "Friluftsgudstjeneste i kirkeruinen" (pastor Henrik Lund, Gl. Rye). "Tempelridderne besøger Øm Kloster" (weekend med middelaldergrupperne The Armoury og Milites). "Rullesten i klostermure - på sporet af klosterkalken" (sommerudflugt til Djursland, Jørgen Højland). "Mad og Øl på Øm" (to-dages middelaldermarked med eksterne aktører og hele kompagniet af frivillige og professionelle). "Pilgrimsvandring fra Sct. Søren til Øm" (pastor Henrik Lund og museumsinspektør Lene Mollerup). "Museum i lommelygtens skær" (hele kompagniet). "Allehelgensaften og kirkens 751 års fødselsdag" (Jørgen Højland).

Der har i den forløbne sommer været nyudviklet flere arrangementer med særlig adresse til børn, f.eks. "Giftige planter i klosterhaven - sommer for børn og deres familie" (Lene Mollerup). "Munk for en dag - klosterliv for børn på Øm" (Lene Mollerup). "Oldtidsmad ved bålet - for børn på Øm" (Lene Mollerup).

Ud over denne lange række af tilbud kan nævnes et større antal rundvisninger

i klosterhaven, museumssamlingen og ruinparken.

Sæsonens aktiviteter har været godt modtaget af publikum, og der har været tale om pæne besøgstal til de allerfleste arrangementer.

Og selv om det samlede besøgstal for hele året er faldet en lille smule (fra forrige års rekordtal på lige godt 10.000 til omkring 9.000), må det siges at være tilfredsstillende (også når vi sammenligner os med selv meget store museer som f.eks. Den gamle By.)

Så der er al mulig grund til at se den kommende museumssæson positivt i møde!

Og så til slut en varm tak for godt samarbejde i det forløbne år. Tak til de mange lokale, bl.a. forretningslivet, som på forskellige måder har hjulpet og støttet Venneforeningen - og dermed naturligvis også Klostermuseet.

Tak til de mange frivillige, som har påtaget sig alskens opgaver, lige fra lugeopgaver i ruinen til fremstilling af professionelle fotostater (og jeg skal da lige smugle ind, at vi altid kan bruge flere hjælpere. Der er opgaver nok!).

Og ikke mindst: tak til Lene og til museumspersonalet for et meget positivt samarbejde!

Generalforsamling med udsigt til Sct. Søren.

Jørgen Højland

Foreningen afviklede i år sin generalforsamling i Gl.Rye, hvor vi af menighedsrådet havde fået lov til at låne det nye sognehus, Sct. Søren's Hus.

Generalforsamlingen var velbesøgt, idet et halvt hundrede medlemmer var mødt op. Mange havde endnu ikke haft lejlighed til at besøge Sct. Søren's Hus, og for dem var generalforsamlingen også en oplevelse af det meget smukke og spændende hus med en fantastisk panoramavindueudsigt lige over til den markante middelalderkirke.

En fantastisk baggrund for en kreds af middelalderinteresserede Øm-venner!

Formandsberetningen er aftrykt omstående - men fra generalforsamlingen kan i øvrigt kort nævnes:

Kassereren fik godkendt sit regnskab - og kontingentstørrelsen blev fastholdt på 100 kr. for årligt personligt medlemskab og 150 for husstandsmedlemskab.

Medlemstallet overstiger nu 200 - men det kniber stadig med at få de sidste kontingenter ind. En hel del medlemmer har i øvrigt skiftet til husstandsmedlemskab, og det har medført forøgede indtægter.

Flere bestyrelsesmedlemmer var i år på valg - men alle havde tilkendegivet, at de genopstillede - og alle blev genvalgt. Så bestyrelseslisten ser meget genkendelig ud:

Jørgen Højland, formand,
Eva Jensen, næstformand,
Ingeborg Doktor, sekretær,
Torben Christensen, kasserer,
Susanne Nissen Gram,
Tove Tindall,
Jan Bech Andersen.

Ruth Baunsgaard og Hans Krongaard Kristensen er 1. og 2. suppleant, Jes Andersen og Hans Lyngsgaard er revisorer, og Ejnar Aschlund er revisor-suppleant.

Jørgen Højland er udpeget som Vennekredsens repræsentant i bestyrelsen for Skanderborg Museum.

Fra generalforsamlingen. Foto: Bent Koed

Kulsukker – *Symphytum officinale* †

Lone Rünitz

Kulsukker, som kan opleves i Øm Klosters urtehave, hører til blandt vore mest berømte lægeplanter, og dens sårhelende egenskaber har igennem årtusinder antaget en nærmest mytisk karakter. Planten har fået sit ejendommelige navn, fordi roden udvendig er sort som kul og indvendig hvid som sukker.

Kulsukker er en flerårig, 40-100 cm høj, robust plante med bladrosen det første år og oprette, grenede stængler uden vinger det følgende. De nederste blade er grove, ovale til lancetformede og stilkede. De øverste er ustilkede og ovale. Blomsterne er 12-18 mm lange og purpurviolette til lyserøde eller hvidlige, og den blomstrer i juni-august. Den er oprindeligt forvildet fra haver, og kan nu findes hist og her ved bebyggelser, i vejkanter og på enge.

Allerede den græske læge og botaniker, Dioscorides (40-90 e. Kristus), som praktiserede i Rom under kejser Nero, nævner plantens helende egenskaber. Ifølge ham skulle man endda kunne få to stykker kød kogt med roden til at vokse sammen; en forestilling, som også er gengivet hos middelalderens lægekyndige. I den arnamagnæanske håndskriftsamling (o. 1100 og senere) anbefales planten til brækkede ben og ”til at drage sår sammen og alle slags rifter og brud eller forvridninger Læg urten på såret med honning og spis af den 9 dage igennem, da heler hun sygdommen.”

I *Physica*, skrevet af den lægekyndige nonne, Hildegard af Bingen, o. 1150, advares mod at spise planten uden grund, da den så vil ødelægge gode væsker i kroppen, men hvis man er såret eller har svulster, så vil kulsukker hjælpe både ud- og indvortes. Dog, tilføjer hun, kan den ikke hele svulster inde i kroppen.

Renæssancelægen Henrik Smid fra Malmø, som bl.a. var livlæge for Christian II, skriver i 1546, at kulsukker er den bedste urt til udvendige sår, og at man af roden kan lave plastre, og at den kogt i vin kurerer angrebne lunger. Han mener, at den er en så værdifuld lægeplante, at bartskæerne (den tids kirurger) bør dyrke den i deres haver, ”thi hun tien oc nyttelig er til allehaande saar og oc brudne been som man dagligdags se oc forfare kand”. Lægen og botanikeren Simon Paulli (1648) roser også kulsukker i høje toner og finder, at en sirup af roden er virksom mod gamle bylder og sår på lunger og nyrer. Det er hans opfattelse, at bartskæerne ikke kan tilberede sårdrinke uden at anvende kulsukker, og ”når som helst bartskæerne skal med en sav enten

save eller skære et lem såsom arm eller ben af et menneske, tager de denne rod pulveriseret med andet og stiller blodet ... og med denne kunst er mange hjulpet". Det er også Paulli som bringer den historie til torvs, at kulsukker kan hele en bristet mødom. Noget der måske nok i ny og næ kunne være god brug for.

Både rod og urt er optaget i den danske farmakopé Pharmacopoea Danica fra 1772, som er en forskrift for, hvordan lægemidler skal anvendes. Planten var da også nærmest både i 1700- og 1800-tallet at betragte som universalmiddel mod alskens dårligdomme, både hos mennesker og dyr. Den ses anvendt mod hoste, diarré og brok, som omslag på ammende kvinders bryster, som plaster og salve på sår. Til heste brugtes roden bl.a. mod hævelser, sår og bylder og anden "utrivelighed", og brændevinsudtræk anvendtes til en kælvende ko, som ikke kunne slippe af med efterbyrden. Desuden anbefaledes rod og timian kogt i havresuppe mod maveinfektion hos kalve.

Fra slutningen af 1800-tallet er kulsukker forsøgsvis dyrket og anvendt som foderplante, men uden særligt held, da kreaturerne blot åd de friske stængler og blade, og man på daværende tidspunkt desuden mente, at plantens positive egenskaber var noget overdrevne. Forsøgsdyrkingen stoppede derfor i 1921.

Kulsukker. Foto: Ib Nicolaisen

Nogle smarte handelsfolk kørte dog så sent som i 1940erne rundt på Fyn og solgte rødderne som purkin "en sjælden plante, der giver masser af grovfoder til svin".

I 1912 besluttede den skotske læge C.J. Mac Alistair at underkaste kulsukker en nærmere undersøgelse, og han påviste, at både rod og blade indeholder et stof, der får selv de værste sår til at heles og lukke sig hurtigt. Stoffet hedder allantoin, og i dag ved man, at det stimulerer celledelinger og fremmer væksten af bindevæv, knogler og brusk. Desuden optages det let gennem huden. Nye- re amerikansk forskning har tilmed vist, at kulsukker nedbryder røde blodlegemer, hvilket kan forklare plantens anvendelse som middel mod blodudtrædninger. Kulsukker

anvendes derfor også som omslag på venøse bensår, og som kompres på åreknuder, og den kan lindre og hele mindre brandsår. Ydermere er kulsukker et traditionelt middel mod mavesår og betændelsesreaktioner i maveslimhinden samt mod irritation af tyktarmen. Den betragtes også som et nyttigt middel mod bronchitis og andre luftfartslidelser. Japanske læger anbefaler et eddikeudtræk af urten mod skrumpelever.

Udover allantoin, indeholder kulsukker også steroide saponiner, som flere undersøgelser har godtgjort kan påvirke kønshormonerne og stimulere æggestokke og testikler.

Nutiden har således til fulde rehabiliteret planten og bevist, at fortidens lægekyndige havde ret i dens undergørende virkninger. Dog er der aldrig fundet bevis på, at den kan reparere på en mistet mødom.

Afsluttende skal der advares mod umådeholden indtagelse af planten. Levnedsmiddelstyrelsen har da også forbudt anvendelse i fødevarer. Ved udvortes brug skulle der ikke være problemer.

Kilder:

V.J. Brøndegaard: Folk og flora

Richard Mabey: Politikens bog om Helbredende Urter

Harald Nielsen: Lægeplanter og trolddomsurter

Anemette Olesen: "Psysica", skrevet på latin af Hildegard af Bingen

Henrik Smid: En skøn lystig ny Urtegaardt.

Lene Mollerup modtager årets ølpris på vegne af Øm Kloster. Foto: Ib Nicolaisen

Velkommen til Øm Klosters digitale herbarium!

Lene Mollerup

Torsdag den 30. april offentliggøres Øm Kloster Museums nye hjemmeside ”Det digitale herbarium”

Hjemmesiden www.herbariet.dk er en portal til viden om lægeplanterne i Øm Kloster Museums have, deres kulturhistorie og anvendelse gennem tiderne. På hjemmesiden er der informationer om klosterhavens historie, fortidens flora, reliktplanter og medicinhistorie.

I databasedelen ”herbariet”

kan man vælge enten ”herbariet” eller ”opskrifter”

Vælges ”herbariet” kan man finde informationer for hver enkelt af de 79 klosterplanter, der findes i museets urtehave. Her kan læses om planternes kulturhistorie, deres indholdsstoffer og deres historiske anvendelse. Der er ligeledes en beskrivelse af planten samt henvisning til yderligere information.

Vælges ”opskrifter” kan man finde opskrifter baseret på planterne, som man kan prøve derhjemme.

Hjemmesiden er blevet til med støtte fra Danske Banks Initiativpulje og fotograf Ib Nicolaisen.

Læs mere på
www.herbariet.dk

Humle. Foto: Ib Nicolaisen

Cistercienserne og deres klostergrundlæggelser

Ny serie af Ingeborg doktor

Sommerudflugten i år er en god lejlighed til at starte en serie om cisterciensernes klostre i Danmark.

Derfor er der også lejlighed til at genkalde sig hvad de rent teologisk stod for, og med denne ultrakorte beskrivelse af Bernhard af Clairvaux og hans tænkning, vil jeg åbne den nye serie.

Først i 1100 tallet skete der et nybrud i kirken. Fra at have en stoisk tolkning af tilværelsen, hvor dette liv basalt set er en jammerdal, og det er bedre at være død end levende, skete der en indre reformation. Fra at være krigerkonge, en høvding, som man pligtskyldigt måtte følge, bliver Kristus en ven, en bror, en medfølelse og medlidende ven, hvis forsoningsdød har frikøbt os alle, uden persons anseelse.

Denne nytolkning af kristendommen udsprang fra Bernhard af Clairvaux's liv og tænkning. Han blev født i 1091 og døde i 1153 efter et liv fyldt med en stor vækkelsesiver. Han var en stor prædikant, der også opfordrede til kors-tog. Han deltog således også i tidens politiske forhold. I hans skrift *De Consideratione, Til Overvejelse*, skriver han om hvordan Kristus har taget verden i besiddelse gennem skabelsen, gennem forløsningens fortjenester og Faderens gave. Som hans venner og brødre og søstre, er vi indsatte som hans stedfortrædere, til at arbejde for en bedre tilværelse. Vor frelse er en nåde, en vennegave. Bernhards kloster i Clairvaux blev centrum for en hel generation af tidens bedste tænkere og kom til at udøve en enorm indflydelse på europæisk åndsliv hele middelalderen, ja, endnu - i ansvaret for hinanden og miljøet.

I Danmark var det især ærkebisp Eskil som blev primus motor for den nye vækkelse, der greb om sig som en steppebrand. Der er næppe tvivl om at de første følte et oprigtigt kald til klosterlivet.

Cistercienserne udsprang af benediktinerordenen og var som den et herrekloster, dvs. at man skulle være af ædel byrd for at blive optaget. Bondesønner kunne blive lægbrødre og udføre det praktiske arbejde. I de første år i cistercienserklostrene lagde man stor vægt på disse lægbrødre og understregede deres fuldgyltige frelse på linje med munke og nonner. Senere forfaldt denne tankegang, og munkene agtede dem ikke særlig højt. Efter den sorte død gik antallet kraftigt ned, og klostrenes opgave som en forsørgelse for adelens fødselsoverskud trådte mere frem. Det var ikke længere nødvendigvis kaldet,

men pligten der lå til grund for klosterlivet.

Bernhards tanker var en reformation i kirken som forandrede den, uden at sprænge den, og som gjorde klosterlivet, skønt stadig kontemplativt, til en samfundsgavnlig ordning, hvorfra nye landbrugsmetoder, lægehjælp og skolegang til stadighed kom til at forny og forbedre livet uden for klostrene.

Ærkebiskop Eskil blev født ca. 1100 og døde i Clairvaux i 1177, efter et langt liv i kirkens tjeneste i Danmark. Han havde som ung opholdt sig flere år i Rom og Clairvaux, hvorfra han dybt grebet af Bernhards tanker vendte hjem og blev biskop i Roskilde i 1135 og få år senere ærkebiskop i Lund. Han arbejdede ivrigt for at få de første cisterciensermunke til Danmark, og det var da også i hans eget stift at Herrevad kloster blev oprettet i 1144 som det første cistercienserkloster i det daværende Danmark.

Litt.: Brian Patrick McGuire - Da himlen kom nærmere - 2008.

Brahetrolleborg Slot

Holme Kloster, Insula Dei.

Brahetrolleborg Slot

Ingeborg Doktor

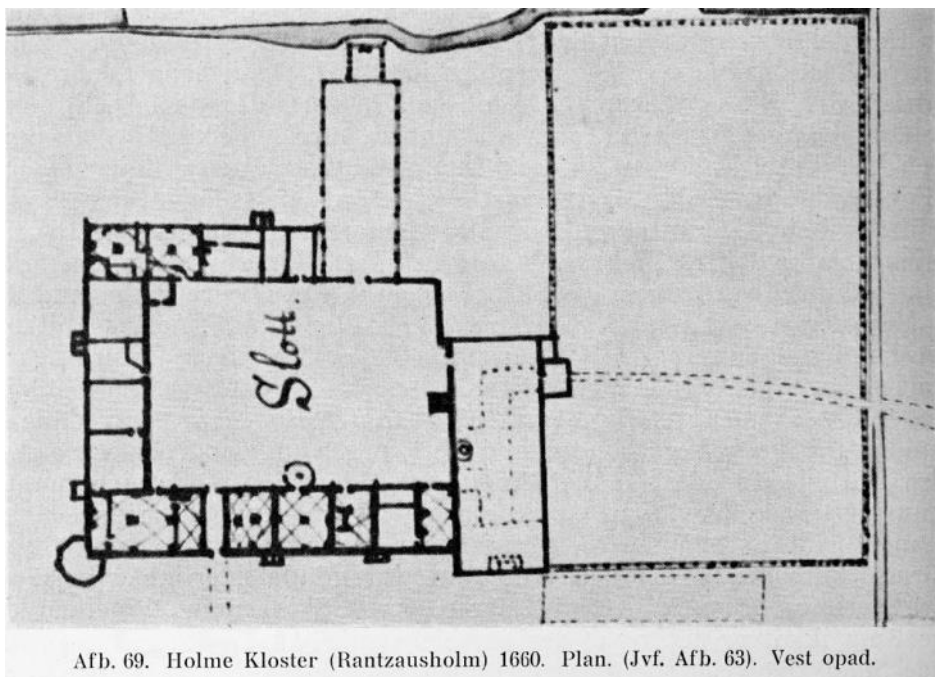
Holme kloster blev ifølge overleveringen grundlagt 1172, samme år som Øm. Munkenes navn til det var Insula Dei, Guds Ø. Som i Øms tilfælde vil traditionen vide, at det første sted ikke var det blivende, men at det første kloster lå i Svends Kær. Stedet er i dag ukendt. Efter en brand i 1247 skulle klostret så være flyttet til den nuværende plads. Klosteret ligger på en holm omgivet af enge, og Silkeåen løber lige forbi med frisk rindende vand. Munkene kom fra Herrevad Kloster, der på sin side udsprang fra Citeaux, som opstod da der var for mange der ville være i moderklostret Clairvaux.

Stifterne er ukendte, men var formentlig biskoppen i Odense og Ærkebisp Eskil, dertil støttet af Valdemar d. Store, da jordtilliggendet var en del af krongodset. Beliggenheden er meget central, idet det er ved den gamle vej mellem Storebælt og Slesvig, og vejen forbinder stadigvæk Bøjden-Fynshav ruten med Storebæltbroen.

Det nuværende anlæg består af kirkefløjen, nordfløjen, og tre længer som næsten omslutter en gård med en brønd i midten. Et tykt pudslag dækkede alle murene indtil 1994, og senere om- og tilbygninger slører at her ligger det bedst bevarede cistercienserkloster i Skandinavien. Stedet er privatejet og åbner ikke for interesserede, udover at det er muligt at komme til at se kirken, som er sognekirke i Brahetrolleborg sogn.

Kirken blev kraftigt ombygget i 1860, hvor et kirketårn blev tilføjet, alle murene omsat og kirken gjort en meter lavere end hidtil. Bygningshistorien er interessant, men indviklet idet fire byggefaser, samt ombygningen i 1860 og en restaurering i 1935 alle har efterladt deres mærker på kirken. Den har i øvrigt bevaret sit tykke pudslag og står nu hvidkalket, i modsætning til det rensede slot med sit nu røde murværk.

Bygningshistoriske undersøgelser viser, at kirken oprindeligt var tænkt som meget større ved sin grundlæggelse og, som Øm, med tværskibe. Byggeriet blev, som vanligt, påbegyndt med østgavlen, og rester viser en gavl med de for ordenen korrekte mål, men et tidligt stop betød et radikalt brud med planen og en mindre basilika kirke blev påbegyndt. Men heller ikke denne plan blev ført ud i livet. Under pudslaget har man fundet arkadebuer og spidsbuede blændinger, der har været ramme om et triforiegalleri. Ligeledes under

Afb. 69. Holme Kloster (Rantzausholm) 1660. Plan. (Jvf. Afb. 63). Vest opad.

Grundplan af Holme Kloster. Kilde: De danske klostres bygningshistorie (1941)

pudslagene finder man de gamle røde munkesten med sortbrændte bindinger. Der er ikke spor efter en dormitorietrappelpe, der kan dog have været en af træ. Gulvet har været belagt med grønglaserede fliser og har ligget ca. en meter dybere end det nuværende. Et par steder er der fundet halvsøjler som viser at kirken har haft et gotisk udtryk med et sideskibs-fag for hvert midtskibs-fag. Efter endnu et byggestop blev sideskibene ført op i fuld højde. Midtskibet stod med fladt træ loft og måske gjaldt det også for sydsideskibet. Nordsideskibet fik hvælvinger, og der er fra denne tid fundet rester af glasmalerier og en udskåret kantfrise.

Vestgavlen blev bygget harmonisk med ligevægt i blændinger og vinduer . Endnu en byggefase i sengotikken reducerede kirken fra fem til fire fag og nedtog sideskibene. Til gengæld fik midtskibet sine hvælvinger, og kirken blev kalket hvid indvendig og stod udvendig smykket med en tagrytter. Et kalkmaleri med Madonna og barnet kom til i en tilmuret triforieblænding. Det sidste byggeri fandt formentlig sted i 1450-60.

Inventariet er sparsomt bevaret og ikke i kirken selv. Her er kun det nøgne kors fra det store korbuekrucifix, selve Kristusfiguren hænger på nordvæggen i Fjenneslev kirke. Det stammer fra Claus Bergs værksted i Odense og er fra

ca. 1500-1530. Marie og Johannes findes i Tirsted kirke på Lolland.

Man ved, at der stod en Mariatavle på hovedalteret, og at sidealtrene var for de 10.000 riddere og Sct. Nikolaus.

Klosteranlægget står delvis intakt under herregårdens mure, dog er alle mure omsatte i tidens løb, mens grundstenene overalt er de samme. Østfløjen er oprindeligt i to stokværk, som de andre fløje, og uden tårne, og efter ombygningen i 1860 står de middelalderlige mure kun i første stokværk. I denne fløj er en overhvelvet middelaldersal bevaret. Hvælvene bæres af en centralsøjle der er firkantet. Døråbningen i denne sal er den eneste fuldt bevarede i anlægget. Det næste rum er en toskibet hvælvet pillosal, hvorfra en dør førte ud til klostergården. Resterne af et vindue viste en bred spidsbuet form. Gulvene lå ca. en meter under de nuværende. Om portgenemførelsen stammer fra klostertiden ved man ikke. Nederst i fløjen ligger en toskibet hvælvet pillosal med seks hvælvinger.

Mariafiguren i Tirstrup Kirke

Mest ombygget og ændret er sydfløjen, men i kælderen står et hvælvet kælderrum med en firkantet pille og fire krydsribbehvælv. Inden ombygningen i 1860 havde sydmuren flere gotiske vinduesblændinger og en anden stokværksfordeling.

Vestfløjen har bevaret sit kælderparti med halvstenskrydsribbehvælv, og i stuestokværket en sal med midterpille og fire halvstenskrydsribbehvælv. Særlig interessant er den bevarede kamin og jeg vover personligt det gæt, at vi her har klosterets skrivestue. Vinduernes udformning kendes ikke. Endnu tre mindre rum har middelaldertræk, men er ombyggede. I den ene tofags stue er i rundblændingen over døren, anbragt en sten med årstallet 1498 indridset før brændingen. Fløjen er derfor let daterbar. De to andre fløje er formodentlig fra ca. 1450 og fremefter, hele anlægget altså senmiddelalderligt.

Brønden er en kopi fra Cluny museet og altså helt i stedets ånd.

Fratergården blev aldrig lukket og har aldrig haft en lukket klostergang.

Hele dette klosteranlæg afviger markant fra ordenens bygge-regler og har tilsyneladende været præget af skiftende byggemoder og måske af dårlig økonomi, som har nødvendiggjort de mange stop. Desværre er der om dette kloster ikke bevaret skriftligt materiale, der kan belyse årsagerne til det utraditionelle klosteranlæg.

Økonomibygningerne var, som andre steder, i bindingsværk og har omfattet stalde og værksteder. Møllen fortsatte efter reformationen, og på stedet er der stadigvæk en mølle, der nu er så forfalden at den nuværende ejer har søgt om nedrivningstilladelse. Den er endnu ikke givet, men sagen er ikke afsluttet. På et senere tidspunkt er de øvrige økonomibygninger flyttet til den nuværende ladegård.

Klosterhaven, der vendte mod syd, må antages, ligesom kirkegården, der lå inden for den klostermur der omgav anlægget, at være fortsat som sådan.

Efter reformationen fik munkene lov at blive og senest i 1550 er den sidste borte. I 1568 blev klosteret solgt til Henrik Rantzau, som navngav det Rantzausholm. I 1672 blev det ophøjet til et baroni under navnet Brahetrolleborg, som det har heddet siden.

Litt.: Vilh. Lorenzen - De danske cistercienserklostres Bygningshistorie - 1941
www.fynhistorie.dk
www.sogn.dk/brahetrolleborg
www.nationalmuseet.dk
www.nordenskirker.dk/Tidligere/Tirsted_kirke/Tirsted_kirke.htm

Nyt fra Museumsbutikken

Museet fører hele sortimentet af Klosterbryggeriets øl.
Svendeøl, Årsøl, Hamborgøl, Oluf Kviter og Skt. Søren.

Øllet kan købes i museumsbutikken 35,- kr. pr flaske /3 flasker for 100,-kr.

Klosterliv fra bælt til bælt.

Jørgen Højland

Øm Klosters Venners sommerudflugt går i år til Fyn, hvor vi blandt meget andet skal opleve både kirkeklokketklang og ølbrygning. Umiddelbart meget forskelligartede ting - men det skal nu nok vise sig, at de har både noget med hinanden og med Øm at gøre.

Et af turens hovedpunkter bliver Brahetrolleborg.

Siden reformationen kender vi Brahetrolleborg som en af Sydfyns prægtige herregårde - men den er i virkeligheden en ombygget udgave af et oprindeligt cistercienserkloster.

Det er det gamle Holme Kloster, som på latin hed *Insula Dei* (Guds Ø). Som cistercienserkloster var Holme søsterkloster til Øm - og paralleliteten strækker sig endnu videre, for Holme og Øm er nøjagtigt lige gamle, begge grundlagt i 1172.

Selv om Brahetrolleborg siden reformationen flere gange er blevet ombygget, giver de fire (næsten) sammenbyggede fløje et meget tydeligt billede af den middelalderlige konstruktion med de høje lukkede bygninger omkring fratergården.

Ikke langt fra Brahetrolleborg skal vi besøge kirken i Fåborg. Også den er en klosterkirke, men denne gang er der tale om et kloster, som tilhørte helligåndsordenen.

Fåborg Helligånds-kloster blev grundlagt så sent som i 1477. Klosterbygningerne blev nedrevet i

Øm Klosters klokke, foto: Ib Nicolaisen

1600-tallet, men kirken står tilbage som et pragtfuldt eksempel på senmiddelalderlig kirkebyggekunst.

I Hesselager ved Storebæltskysten skal vi høre klokkeklang - og ikke bare klokke-, men kirkeklokkeklang. I kirketårnet hænger nemlig den gamle klokke fra Øm - en af de ret få genstande, som er tilbage fra klosterkirken i Øm.

Det har været foreslået, at vi skulle benytte besøget til at generobre klokken (tænk at komme hjem med klokken tronende på taget af bussen!), men da det næppe kan lade sig gøre, vil vi alternativt forsøge arrangeret en lille uden-dørs koncert for solokirkeklokke.

Kort tid før vi ad Lillebæltsbroen forlader Fyn, vil vi gøre en afstikker til Indslev Bryggeri. Her brygges det efterhånden velanskrevne Øm-øl, og vi forsøger at få arrangeret en lille rundvisning. Måske med smagsprøver - så går turen op gennem Jylland så meget lettere!

Selve køreruten (med eller mod uret rundt Fyn) er endnu ikke på plads. Vi skal i flere tilfælde besøge kirker og er derfor afhængige af endnu ikke fastlagte gudstjenestelister.

Et smukt frokoststed er heller ikke afklaret - måske i Fåborg, måske i Svaninge Bakker. Men det ligger fast, at sommerudflugten finder sted

***søndag 21. juni 2009,
med afgang fra Ry Station kl. 8.00***

Historisk guide bliver universitetslektor Hans Krongaard Kristensen, en af landets bedst kendte middelalderarkæologer. Turleder: Jørgen Højland. Hvis der er interesse, ”samlers vi op” i Skanderborg - angiv ønske ved tilmelding.

Nærmere oplysninger bliver annonceret i lokalpressen og lagt ind på museets hjemmeside. Man kan også ringe til museet, 86 89 81 94, eller til Jørgen Højland, 86 89 33 35.

***Tilmelding senest fredag 12. juni til Ry Boghandel,
e-mail: 7333@bogpost.dk eller
telefon: 86 89 10 64.***

Øl og Øm – historien om den nye klosterøl

Lene Mollerup

Samarbejdsaftale

I maj 2008 indgik Skanderborg Museum en samarbejdsaftale med brygmester Poul Erik Palm Hansen og det familieejede Klosterbryggeriet A/S. Klosterbryggeriet står for brygning og distribuering af øl, mens Øm Kloster Museum, med tilladelse fra Kulturarvsstyrelsen, lægger navn og historie til.

Baggrunden for det usædvanlige samarbejde mellem museum og bryggeri, er de enestående historiske fakta om øllets historie på Øm Kloster, som kan læses i håndskriftet ”Inventariet”. Inventariet blev skrevet på Øm Kloster på foranledning af kong Christian III i 1554, og er et register over klostrets ejendele. Netop denne historiske kilde har inspireret Klosterbryggeriet, hvis ønske er at lave god øl med en god historie. Øm Kloster Museum bliver til gengæld markedsført og får et historisk budskab udbredt til et bredt udsnit af befolkningen i hele Danmark. Det er derfor en ”win-win” situation for begge partnere.

Navngivelsen af de enkelte øl i Klosterbryggeriets sortiment bliver til i samarbejde med Skanderborg Museum og Klosterbryggeriet. Alle navne har som udgangspunkt rod i de skriftlige kilder til klostrets- og lokalområdets historie, blandt andet i Klosterkrøniken, Inventariet og i Viborgbispens Gunners Levned.

Øllets historie på Øm

Hvis vi kigger nærmere på Inventarie listen kan vi læse, at der i klostrets kældre blev opbevaret forskellige øltyper, og at der i herrekælderen stod 1 tønne hamborgøl (ca. 131 liter), 12 tønner årsøl (ca. 1.577 liter) og en stor mængde gammeløl (ca. 14.837 liter). I svendekælderen stod 20 tønner svendeøl (2.629 liter) og 22 tønner udspiseøl (2.891 liter). I alt svarer det til 22.065 liter øl eller, omregnet til en moderne pilsner, mere end 66.000 flasker!

De forskellige øltyper afspejler forskellige behov i en tid, hvor øl blev drukket af alle for at undgå forurenede vand. Dagligdagsøllet var typer som svendeøl og gammeløl. Det sidste måske af tvivlsom kvalitet. Dagligdagsøllet havde en svag alkoholstyrke og blev drukket til alle måltider. Udspiseøl er muligvis

en betegnelse for det øl, der blev uddelt, eksempelvis i klostrets herberg til vejfarende. Årsøl betegner årets nyeste øl, og var sandsynligvis af en god kvalitet og med en lidt højere alkoholprocent, mens hamborgøl var importeret øl fra Tyskland. Det var særlig kraftigt og velsmagende. Hamborgøl var forbeholdt særlige personer og blev drukket på festdage. Altså kunne klostret, udover at bespise forskellige personer til enhver given lejlighed, ligeledes servere øl til måltiderne.

Klosterbryggeriet formål

Klosterbryggeriets mål er, udover at lave god øl med en god historie, at udvikle nye og friske øltyper, der smager af malt og humle, der er øllets grundelementer. Det pointeres, at der ikke er tale om en historisk øl, brygget på gamle opskrifter, men moderne øl, der brygges med respekt for cisterciensermunkenes udbredelse af ølbrygningen i Europa, og tilpasset nutidens krav om ensartet kvalitet og friskhed i smagen. Øllet bliver brygget på Indslev Bryggeri på Fyn og det er brygmester Stefan Stadler, der lægger brygkapacitet til.

De enkelte Klosterøl

Bryggeriets første tre øl Svendeøl, Årsøl og Hamborgøl, blev lanceret i maj 2008 og er alle navngivet efter de historiske øl, der er nævnt i Inventariet.

Svendeøl er en klassisk bock (bock er normalt en stærk øl, der både kan være lys og mørk). Den er brygget på bygmalt og humle og er ravgylden og tilsat rønnebær og anis, hvilket giver øllet en let friskhed. Den bærer en alkoholprocent på 5,6.

Årsøl er en kobberfarvet dobbelt bock brygget på fire forskellige malte, og tilsat blåbær for at give farve samt smag. Denne øl har en alkoholprocent på 6,5.

Hamborgøl er en lys triple bock brygget af bygmalt og en anelse hvedemalt. Øllet er krydret med rønnebær og hyben, tilsat hallertauer og

saazerhumle og har en alkoholprocent på 8.

Abbed Gunners Juleale, bryggeriets juleøl, blev lanceret i oktober 2008. Abbed Gunners Juleale er navngivet efter abbed Gunner, der var abbed på Øm 1216-1222 og siden blev biskop i Viborg. Denne øl er brygget på fem typer malt, tilsat orangeskal, slånebær og rønnebær, samt to typer humle. En særlig overgær giver øllet nellikesmag. Denne øl bærer en alkoholprocent på 5,6.

Sidste nyt

I januar 2009 blev der føjet to nye smagsvarianter til sortimentet: Skt. Søren og Oluf Kviter:

Skt. Søren er navngivet efter den biskop af Köln, der har lagt navn til Skt. Sørenskirken i Gl. Rye. Det er en lys og let øl af ale typen, hvor gær og lyng gør den tør og giver en eftertragtet bitterhed og en alkoholprocent på 4,9.

Oluf Kviter er navnet på en lægbroder, der bestyrede munkenes ladegård ved Tåning (sydvest for Skanderborg) i 1200-tallet, og som blev mindet af munkene gennem et årligt mindemåltid. Oluf Kviter minder om en klassisk trap-pist øl. Den er krydret med tranebær og har en alkoholprocent på 7,0.

Historien på etiketten

Flaskernes fine etiketter er designet af Klosterbryggeriet. Farverne på disse er valgt ud fra den enkelte øltypes sammensætning og farve. Forsiden er for de fleste øltyper, let genkendelig med samme udtryk, undtagen abbed Gunners Juleale, som er en sæsonvare. Forsideetiketten illustrerer en fortolket udgave af Øm Klosters grundplan med kirke, østfløj, fratergård og klosterkanalerne. Ligeledes ses Øm Klosters segl på forsiden. På bagsiden har Klostermuseet fået mulighed for at skrive en lille historie om den pågældende øl.

Fakta

Klosterbryggeriets flaskeøl er på 50 cl. og deres ølprodukter forhandles over hele Danmark. På Klosterbryggeriets hjemmeside kan man se en liste over forhandlere i ens eget nærområde, se videre på www.klosterbryggeriet.dk.

Alle øltyperne kan købes i museumsbutikken på Øm Kloster og på Skanderborg Museum for 35 kr. pr. flaske eller 3 flasker for 100 kr.

Klosterbryggeriet har en fast stand på Øm Kloster Museums arrangement

Mad og Øl på Øm. Her kan man møde brygmesteren, få en historie og en smagsprøve af det gode øl.

I 2009 bliver Mad og Øl på Øm afholdt den 15. og 16. august.

475-året for kongevalget i Gl. Rye

Lene Mollerup

Sommeren 2009 er det 475 år siden, at man i Sct. Søren's Kirke, Gl. Rye valgte den luthersk-sindede hertug Christian som dansk konge. Valget førte siden til Danmarks reformation. Denne vigtige nationalhistoriske begivenhed vil menighedsrådet ved Sct. Søren's kirke, Gl. Rye borgerforening, Øm Kloster Museum mfl. markere ved forskellige arrangementer.

Sct. Søren's kirke afholder d. 14. juni kl. 11.00 en festgudstjeneste ved biskop Kjeld Holm. På denne dag lanceres ligeledes en jubilæumsøl – Chr. III – fra Klosterbryggeriet, og byen fejrer jubilæet på forskellige måder, se evt. mere på www.glyrekirke.dk

Maleri af kong Christian III

Øm Kloster Museum har i samarbejde med Museet på Gl. Rye Mølle arrangeret en jubilæumstur d. 4. juli kl. 14.00, omhandlende Reformationen og dens betydning for klosteret, kirken og sognet. Turen starter i Øm Kloster, herefter fortsættes den i egne biler til Sct. Søren's kirke. Guider er museumsinspektør Lene Mollerup, Øm Kloster Museum, museumsinspektør Henrik Bredmose Simonsen, Museet på Gl. Rye Mølle og arkitekt Poul Nielsen. Se evt. mere på www.klostermuseet.dk

Det sker på Øm Kloster i 2009

April

Torsdag 30. april kl. 10.00: museet åbner for sæsonen. Kl. 13.00: of-fentliggørelse af ”Det digitale herbarium”, kl. 19.30: Valborgsaften på Øm Kloster ved Elisabeth Windmøller.

Maj

Søndag 10. maj kl. 10.30: Tur til Voer Kloster med guide og mad-kurv, mødested: P-pladsen ved Klostermølle. Guide: Lene Møllerup.

Torsdag 21. maj kl. 20.00: Friluftsgudstjeneste i Øm Klosterkirkes ruin ved sognepræst Dorte Gudmund Larsen, Ry Kirke.

Juni

Mandag 1. juni kl. 03.30: ”Munkenes morgen” Morgentur til Øm Kloster med Jens Kirkeby, Jørgen Højland og Kirsten Kjærulff.

Søndag 21. juni kl. 08.00 ”Fra bælt til bælt” – sommerudflugt med Øm Klosters Venner. Arrangementet annonceres på museets hjemmeside og i dagspressen.

Onsdag 24. juni kl. 19.00: ”Den middelalderlige klosterhave – lægeplanter og behandlingsformer” foredrag og rundvisning i museets urtehave. Guide Lene Møllerup.

Juli

Lørdag 4. juli kl. 14.00: Klostret, Kirken og Kongevalget – guidet tur til Øm Kloster og Sct. Sørenskirken i Gl. Rye i anledning af 475 året for kongevalget i Sct. Sørenskirken med Lene Møllerup, Henrik Bredmose Simonsen og Poul Nielsen. Mødested Øm Kloster Museum.

I munkenes fodspor - rundvisning i klosterruinen.

- søndag 5. juli kl. 14.00,
- søndag 12. juli kl. 14.00,
- søndag 19. juli kl. 14.00,
- søndag 26. juli kl. 14.00.

Onsdag 8. juli kl. 19.00: Rundvisning i klosterhaven ved Jytte Bradley.

Tirsdag 14. juli kl. 11.00: Giftige planter i klosterhaven - aktiviteter for børn.

August

I munkenes fodspor - rundvisning i klosterruinen.

- søndag 2. august kl. 14.00,
- søndag 9. august kl. 14.00.

Weekenden 15. og 16. august kl. 10.00: ”Mad og Øl på Øm” – klosterfestival.